

[Avaleht](#) > ... > [Teie Õigused](#) > [Põhiõigused](#) > Ettevõtlus ja inimõigused

Ettevõtlus ja inimõigused

Äritegevus, millel võib inimõigustele maailmas olla negatiivne mõju, ja ELi reaktsioon.

Äritegevus on majanduse mootor. See aitab kaasa majanduslikule ja sotsiaalsele arengule, sest aitab luua uusi töökohti ning pakkuda kaupu ja teenuseid. Samal ajal võib sellel olla negatiivne mõju inimõigustele, muu hulgas keskkonna-, töö- ja ühiskondlikele aspektidele.

Eelkõige võivad äriühingud (omaenda või oma tarneahelate tegevuse või tegevusetuse kaudu) negatiivselt mõjutada kogu rahvusvaheliselt tunnustatud inimõiguste spektrit, mille hulka kuuluvad:

- kodaniku- ja poliitilised õigused,
- majanduslikud ja kultuurilised õigused,
- võrdõiguslikkus ja diskrimineerimiskeeld,
- lapse õigused,
- väljendusvabadus,
- andmekaitse,
- õigus õiglasele kohtulikule arutamisele,
- keskkonnaõigused ja kestlikkus,
- töötaja õigused,
- tervisega seotud õigused,
- tarbijakaitseõigused.

Äriühingute antava positiivse panuse tagamiseks ning nendest lähtuva negatiivse mõju vältimiseks on Ühinenud Rahvaste Organisatsioon (ÜRO), Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO) ning Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) välja töötanud käsituse sellest, kuidas peaks toimima vastutustundlik ettevõtlus.

See käsitus hõlmab eelkõige järgmist:

[ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtted](#), mis avaldati 2011. aastal ja mis kujutavad endast esimesi üleilmselt kokku lepitud standardeid äritegevusest inimõigustele tulenevate ohtude vältimiseks ja nendega tegelemiseks.

OECD suunised, mis võeti vastu 1976. aastal ja mida [ajakohastati 2011. aastal](#), sisaldavad ka inimõiguste peatükki, mis on kooskõlas ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetega.

[ILO kolmepoolne deklaratsioon rahvusvaheliste ettevõtete ja sotsiaalpoliitika põhimõtete kohta](#), mida ajakohastati 2017. aastal, et lisada uued tööstandardid ning viited ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetele ja kestliku arengu tegevuskavale aastani 2030.

Lisaks võttis Euroopa Nõukogu 2016. aastal vastu [äritegevust ja inimõigusi käsitleva soovitus](#), milles keskenduti õiguskaitse kättesaadavaks tegemisele ning pühenduti eelkõige töötajate, laste, põlisrahvaste ja inimõiguste kaitsjate täiendavatele kaitsevajadustele.

Õiguskaitse kättesaadavuse kohta on ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetes ette nähtud, et riigid peavad astuma vajalikke samme tagamaks tõhusa õiguskaitse nendele inimestele, kes kannatavad ettevõtete toime pandud inimõiguste rikkumiste tõttu. Selleks võib võtta kohtu-, haldus-, seadusandlikke ja muid asjakohaseid meetmeid. Samuti on ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetes sedastatud, et ettevõtted,

kelle tegevusel on olnud negatiivne mõju või kes on sellise mõju tekkimisele kaasa aidanud, peavad selle heastama.

ELi reaktsioon

[Euroopa Liidu põhiõiguste harta](#) sisaldab mitmesuguseid asjakohaseid sätteid, mis käsitlevad järgmisi küsimusi:

- orjapidamise ja sunniviisilise töö keeld (artikkel 5),
- ettevõtlusvabadus (artikkel 16),
- diskrimineerimiskeeld (artikkel 21),
- lapse õigused (artikkel 24),
- head ja õiglased töötingimused (artikkel 31),
- keeld kasutada laste tööjõudu (artikkel 32),
- tervishoid (artikkel 35),
- keskkonnakaitse (artikkel 37),
- tarbijakaitse (artikkel 38),
- õigus tõhusale õiguskaitsevahendile ja õiglasele kohtulikule arutamisele (artikkel 47).

Äritegevusest inimõigustele tulenevale negatiivsele mõjule on EL vastu astunud järgmiste vahenditega:

- 2011 – ELi strateegia, milles rõhutatakse kohustust rakendada ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtteid;
- 2015 – komisjoni [ülevaade ELi edusammudest ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtete rakendamisel](#);
- 2017 – [Põhiõiguste Ameti aruanne](#), mis sisaldab soovitusi koostada üldsusele selges keeles ülevaade kõigist õiguskaitsevahenditest;
- 2019 – komisjoni ülevaade [ettevõtja sotsiaalse vastutuse, vastutustundliku ettevõtluse ning äritegevuse ja inimõiguste valdkonnas tehtud edusammudest](#) (SWD(2019) 143);
- 2019 – [Põhiõiguste Ameti eriaruanne, milles käsitletakse äritegevusest tuleneva inimõiguste rikkumise juhtumeid, millest on teatatud ELis, ning olemasolevaid õiguskaitsevahendeid](#).

Viimati uuendatud: 28/07/2020

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.